

Leesclub Duin- en bollenstreek
18 juli 2024, Sassenheim

Het is warm als we rond 14 uur in de achtertuin van Angé neerploffen, ergens in Sassenheim, onder het zonnescherm. Het is vandaag een klein clubje. Marijke, Lidwien, Cees, Machteld, gastvrouw Angé en ikzelf, Annelies. Allereerst worden er camino-ervaringen uitgewisseld, want ondanks dat de meesten van ons 65-plusser is, worden de pelgrimspaden nog actief belopen of gefietst. Angé is net een paar maanden terug uit Spanje, waar ze de Via de la Plata heeft gelopen, Machteld heeft een poging gedaan te pelgrimeren op de fiets in Frankrijk, maar door pech aan haar fiets, moest ze voortijdig naar huis, Lidwien en ik hebben een wandeltocht gepland staan in september. Zij gaat naar Japan om de Shikoku, de 88-tempelroute, te wandelen en ik ga, net als Angé, de Via de la Plata lopen.

We bespreken vandaag het boek *Vier vrije voeten, op de ökumenische pilgerweg* van Guus Wesselink en Riet van Laake. Zij liepen in 2014 deze pelgrimsweg.

Voor we onze mening over het boek delen geven we eerst een cijfer aan het boek. Dit keer liggen ze tussen de 5,5 en 8, met een gemiddelde van 7. Niet zo hoog. Francine kon er vandaag niet bij zijn, maar ze heeft haar kijk op het boek opgeschreven, wat we met de groep lezen.

We zijn het over veel dingen eens. Zo vinden we het geen literair hoogstandje, soms zelfs wat saai geschreven. We vinden het wel allemaal makkelijk leesbaar. De meesten hebben door het lezen van het boek wel zin om de tocht zelf eens te lopen. Marijke deed dat al. Sterker nog: ze liep twee weken achter Guus en Riet, de schrijvers van het boek. In de gastenboekjes zag ze vaak hun naam staan. Zij beleeft het boek – logischerwijs – anders, doordat ze veel herkent.

Ook verschillen we van mening. Zo vinden sommigen dat broer Jan, die slecht nieuws over zijn gezondheid krijgt tijdens hun tocht, wel erg veel ruimte in het boek inneemt, terwijl anderen dit juist vinden getuigen van de warmte, die de twee schrijvers uitstralen. In ieder geval is iedereen benieuwd hoe het met Jan is afgelopen. Die liefdevolheid, vooral naar elkaar, vond Angé erg mooi. Velen viel de gastvrijheid op, waarmee de twee onthaald werden. Cees had wat meer willen lezen over hun daadwerkelijke tocht, maar vond de beschrijvingen over de omgeving en achtergrond van de DDR wel interessant. Dat vonden er meer.

De interviews achter in het boek worden met wisselend enthousiasme ontvangen. Ze zijn mooi, maar niet heel diepgaand. Ook is er veel herhaling.

Wat ik zelf het mooiste aan het boek vind is dat het tijdens de leesclubbijeenkomst uitlokt tot herinneringen aan en terugblikken op de DDR-tijd. Iedereen heeft nog een levende herinnering aan de muur en de val ervan.

Waar de schrijvers op zoek lijken naar bevestiging van de grauwheid en gevoelens van onderdrukking in de DDR-tijd, komen er bij leden van de leesclub ook andere ervaringen met voormalig Oost-Duitsers boven en zijn er andere meningen over het leven in de DDR. Zo vindt Francine dat het leven in de DDR voor veel mensen goed en aanzienlijk beter was dan nu. Die mening is zij toegedaan door de talloze gesprekken die zij zelf met de bewoners daar had. Toch wordt daar door andere leden toch ook kritisch naar gekeken. Was het niet ook een overlevingsstrategie? En: als je niet beter wist, wist je ook niet wat je miste. Lidwien: 'Als je je aan de regels hield, was het misschien zo slecht niet.' Misschien klopte het dat het vroeger beter was voor veel voormalig Oost-Duitsers dan nu, maar dat kan ook betekenen dat het na de val nog slechter geworden is, door de discriminatie en afgunst van de mensen die aan de westzijde van de muur woonden. Want voor mij (Annelies) blijft vrijheid van meningsuiting toch wel de basis van een gelukkig leven. Dat je niet altijd op je hoede moet zijn om iets verkeerd te zeggen en de consequenties daarvan. Pas als je je veilig voelt, kun je een gelukkig leven opbouwen, is mijn overtuiging.

De ervaring van Machteld is dat er nog zoveel mooie gebouwen in het oosten van Duitsland staan. Een verklaring hiervoor is dat ze destijds het geld niet hadden om ze af te breken. Nu zijn vele gerenoveerd en prachtig.

We hebben er nog mooie gesprekken over tijdens deze middag, waarbij iedereen respectvol naar elkaar luistert en reageert. Ondanks dat ik degene was die het slechtste cijfer gaf, voelde het boek in dat opzicht als een geschenk.

Annelies van Scheppingen